

Інноваційна економіка - це економіка майбутнього. Розроблення та реалізація інноваційної політики і формування інноваційної економіки мають бути найважливішою невід'ємною складовою частиною довгострокового соціально-економічного розвитку країни.

Запозичення зарубіжного досвіду інноваційного підприємництва є важливим чинником економічного зростання підприємств і національної економіки в цілому.

Список використаних джерел:

1. Копитко М.І. Управління інноваціями: навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни у схемах і таблицях. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 292 с.; 2. Мироненко О. Інтелектуалізація економіки як фактор інноваційного розвитку. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світова економіка. 2019. № 23. С. 43–48; 3. Ткаченко С.Є. Перспективи розвитку цифрової економіки у глобальному просторі. “Економічні горизонти” №2 (24) 2023 [https://doi.org/10.31499/2616-5236.2\(24\).2023.281234](https://doi.org/10.31499/2616-5236.2(24).2023.281234).

Ушакова Н.Г., канд. екон. наук, професор
Величко К.Ю., канд. екон. наук, доцент,
Губська Т.В., здобувач вищої освіти
Державний біотехнологічний університет, Україна

Вплив інноваційних технологій на розширення експортних можливостей підприємства

Використання інноваційних підходів стає ключовим елементом успіху в постіндустріальному суспільстві, дозволяючи підприємствам не лише залишатися на у конкурентному середовищі, але й активно розвиватися та впроваджувати нові можливості для забезпечення стабільного зростання. Провідні країни щороку збільшують фінансування інновацій. Відповідно до Глобального інноваційного рейтингу 2023 у Швейцарія залишається світовим лідером з інновацій та є лідером за такими показниками, як: витратами на програмне забезпечення, високотехнологічне виробництво та експорт. Повідні позиції займають Швеція, Великобританія, США, Сінгапур [1].

Ефективна стратегія інновацій сприяє зростанню обсягів експорту. Саме новаторські підходи дозволяють підприємствам займати більш сильну позицію на міжнародних ринках та конкурувати ефективніше завдяки унікальним пропозиціям та перевагам, що приносить інноваційна продукція або послуги, тобто існує прямий зв'язок між експортом та інноваціями.

Глобалізація економіки та швидкі темпи економічних змін вимагають від підприємств, які діють на міжнародному ринку, постійної уваги до свого рівня конкурентоспроможності. Це означає, що підприємствам необхідно активно підтримувати та розвивати свій експортний потенціал. Саме експортний

потенціал визначається можливістю та готовністю підприємства або країни ефективно збільшувати обсяги експорту товарів і послуг на міжнародні ринки. Це включає в себе наявність конкурентних переваг, які дозволяють здійснювати успішну та прибуткову експортну діяльність, такі як висока якість продукції, інновації, конкурентоспроможні ціни, ефективний маркетинг та доступ до міжнародних ринків збуту. Використання новаторських технологій, продуктів та послуг сприятиме зростанню продуктивності та підвищить конкурентоспроможність підприємств, що в свою чергу сприяє розширенню можливостей для експорту. У загальному розумінні, при формуванні інноваційної конкурентної переваги виділяють два основних типи інновацій:

поступові інновації (incremental innovation) - цей вид інновацій спрямований на вдосконалення продукту та технології виробництва. Зазвичай вони використовуються для «здоганяючого» типу економічного зростання або для збереження наявного рівня конкурентоспроможності [2].

революційні інновації (radical innovation) - це такі інновації, які не лише впроваджують нову технологію або продукт, а також перетворюють концепції бізнесу, структуру та методи управління, а також джерела сировини, їх радикальний та, загалом, революційний характер призводить до того, що вони забезпечують тривалу конкурентну перевагу.

У сучасних економічних умовах, вдалим стратегічним кроком для експортних підприємств є зосередження на інноваціях. У конкурентній боротьбі на міжнародному ринку перемогу здобувають ті учасники, які активно використовують інноваційні підходи.

Доцільно наголосити, що існує безліч технологій, використання яких вже сьогодні впливатиме на конкурентоспроможність підприємства на міжнародних ринках та на його експортний потенціал:

виробничі технології: використання автоматизованих систем виробництва, роботизованих ліній, 3D-друку, а також продвинутих методів контролю якості дозволяє підприємствам підвищити якість продукції та знизити витрати на її виробництво.

інформаційні технології: використання програмного забезпечення для управління виробництвом, логістикою, складом, а також аналізу даних може допомогти підприємствам оптимізувати процеси та приймати кращі управлінські рішення.

енергоефективність: застосування енергоефективних технологій, відновлюваних джерел енергії, а також оптимізація використання енергоресурсів дозволяє підприємствам знижувати витрати на енергію та покращувати екологічну стійкість своєї діяльності.

інноваційні матеріали: використання новітніх матеріалів, які мають покращені властивості, може сприяти створенню продуктів з вищою якістю або унікальними характеристиками.

інтернет речей (IOT) та штучний інтелект (AI): впровадження ІОТ-рішень для моніторингу та контролю виробничих процесів, а також застосування AI для оптимізації управління запасами, планування виробництва та аналізу ринку може покращити ефективність підприємства.

Ключовою проблемою, що сьогодні стримує розвиток інноваційних процесів національними підприємствами є війна. Проте, можна виділити також низку факторів, які ускладнюють ефективне використання інноваційного потенціалу підприємства, тим самим також знижуючи можливості їх експортного потенціалу:

недостатність фінансових ресурсів та погіршення матеріально-технічної бази наукових та дослідницьких центрів;

масова еміграція кваліфікованої робочої сили, що призводить до втрати цінного персоналу (особливо в умовах війни це стало критичним фактором);

недосконалість законодавчої бази, що регулює інноваційну діяльність підприємств;

відсутність ефективного механізму трансферу технологій та нерозвиненість інститутів венчурного бізнесу, що ускладнює поширення інновацій;

високий ступінь фізичного та морального зносу основних засобів підприємств, що потребує великих витрат на його оновлення;

недосконалість методики оцінки ефективності інноваційних проектів підприємства, що може призвести до неефективного розподілу ресурсів;

відсутність фондів підтримки інноваційного підприємництва, що ускладнює доступ до фінансування для новаторських ідей та проектів.

Враховуючи вищевикладені проблеми, можна конкретизувати напрямки підвищення інноваційного потенціалу підприємств з метою розширення їх експортних можливостей:

розробка стратегії розвитку підприємства, спрямованої на інноваційність шляхом визначення ключових напрямків інновацій та пошук новаторських рішень для розвитку продуктів чи послуг, які будуть конкурентоспроможними на міжнародному ринку;

активізація співпраці з міжнародними партнерами, включаючи науково-дослідницькі організації (центри), підприємства та урядові (або неурядові) структури інших країн, для обміну знаннями, технологіями та ресурсами;

удосконалення кадрової політики підприємства з метою стимулювання інноваційної активності персоналу, формування націленості персоналу на впровадження інновацій у різних сферах діяльності підприємства (виробництво, продажі, управління, маркетинг, логістика та ін.);

розроблення привабливих інвестиційних пропозицій для повернення фінансування на розвиток інноваційних ініціатив, які мають потенціал для успішної реалізації на міжнародних ринках;

пріоритетне фінансування розвитку технічної бази інноваційної діяльності, тобто фінансові ресурси будуть спрямовані на покращення технологічного обладнання, впровадження новітніх технологій та виробничих процесів, а також на дослідження та розробку нових продуктів чи послуг;

інвестування у технічне та організаційне забезпечення експортних операцій через вдосконалення інфраструктури, логістичних процесів та систем управління для забезпечення ефективності експортної діяльності;

раціональне використання ресурсів, зменшення викидів шкідливих речовин у довкілля та пошук альтернативних джерел енергії, тобто дотримання принципів сталого розвитку, що є загальносвітовою тенденцією і може бути перевагою саме на міжнародному ринку як додаткова перевага оскільки відповідає сучасним міжнародним трендам.

Запропоновані напрямки дозволять підприємству підвищити конкурентоспроможність на міжнародному ринку та розширити власні експортні можливості.

Список використаних джерел:

1. Global Innovation Index 2023. URL: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2023/; 2. Бжуска Я. Інноваційні моделі бізнесу. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2008. № 628. С. 29–35.

**Федоришин Ю.О., здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії*
Хмельницький національний університет, Україна**

Розвиток виробничо-економічних систем на засадах енергоефективності

Виробничо-економічні системи різних рівнів (макро-, мезо-, мікро-) розвиваються під дією низки факторів, які можуть як позитивно, так і негативно впливати на результати їхньої діяльності. Необхідність функціонувати під час пандемії COVID-19 й враховувати постковідні обмеження, забезпечити життєстійкість й ефективність системи у період війни зумовлює потребу в трансформації усталених підходів до забезпечення ефективності діяльності й конкурентоспроможності.

Сьогодні варто говорити про доцільність розвитку виробничо-економічних систем на засадах енергоефективності, оскільки це зумовлено:

по-перше, необхідністю збереження ресурсів (розвиток продуктивності виробництва супроводжується відповідним збільшенням споживання енергії та ресурсів, водночас обмеженість таких ресурсів актуалізує пошук способів зниження споживання енергії та підвищення енергоефективності);

по-друге, економічною доцільністю (зменшення споживання енергії та ресурсів сприятиме зменшенню величини економічних витрат);

по-третє, необхідністю досягнення конкурентоспроможності на місцевому, регіональному, національному й міжнародному ринках (енергоефективні підприємства можуть бути більш конкурентоспроможними на ринку, зменшуючи свої витрати, що дозволяє їм пропонувати більш привабливі ціни для споживачів);

по-четверте, доцільністю впровадження інновацій (дослідження в галузі енергоефективності можуть привести до розробки нових технологій, матеріалів

* Науковий керівник: Йохна В.М., канд. екон. наук, доцент